

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ

Συνέδριο για την Ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική κληρονομιά

Άμστερνταμ, 21-25 Οκτωβρίου 1975

Το συνέδριο του Άμστερνταμ, κορωνίδα του Ευρωπαϊκού έτους αρχιτεκτονικής κληρονομιάς 1975, που συγκεντρώνει αντιπροσώπους που ήρθαν από κάθε μέρος της Εύρώπης, υποδέχεται θερμά τον ευρωπαϊκό χάρτη αρχιτεκτονικής κληρονομιάς που δημοσιεύτηκε από την επιτροπή των υπουργών του Συμβουλίου της Εύρώπης, ο οποίος χάρτης αναγνωρίζει ότι η μοναδική αρχιτεκτονική της Εύρώπης είναι η κοινή κληρονομιά όλων των λαών της και επιβεβαιώνει την πρόθεση των κρατών μελών να συνεργαστούν μεταξύ τους και με τα άλλα Ευρωπαϊκά κράτη για να την προστατεύσουν.

Με τον ίδιο τρόπο το Συνέδριο βεβαιώνει ότι η αρχιτεκτονική κληρονομιά της Εύρώπης είναι εξ ολοκλήρου μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς όλου του κόσμου και σημειώνει με ικανοποίηση την άμοιβαία υποχρέωση να εννοήσουν τη συνεργασία και τις ανταλλαγές στον τομέα του πολιτισμού που περιέχεται στην Τελική Πράξη της Συνδιασκέψεως για την ασφάλεια και τη συνεργασία στην Εύρώπη που υιοθετήθηκε στο Έλσινκι τον Ιούλιο αυτού του χρόνου.

Κάνοντας αυτό το Συνέδριο τονίζει τις ακόλουθες σημαντικές παρατηρήσεις:

α. Εκτός από την ανεκτίμητη πολιτιστική της αξία, η αρχιτεκτονική κληρονομιά της Εύρώπης, οδηγεί όλους τους Ευρωπαίους, να αποκτήσουν συνείδηση μιάς κοινότητας ιστορίας και μοίρας. Η διατήρησή της, λοιπόν άποκτά μιά ζωτική σημασία.

β. Αυτή η κληρονομιά περιλαμβάνει όχι μόνο κτίρια μεμονωμένα εξαιρετικής αξίας και τό περιβάλλον τους, αλλά επίσης τα συγκροτήματα, συνοικίες πόλεων και χωριά που παρουσιάζουν ένα ενδιαφέρον ιστορικό ή πολιτιστικό.

γ. Έπειδή αυτοί οι θησαυροί αποτελούν το κοινό αγαθό όλων των λαών της Εύρώπης, έχουν αυτοί οι λαοί την κοινή υποχρέωση να τους προστατεύσουν από τους αυξανόμενους κινδύνους που τους απειλούν - αμέλεια και έρεϊψωση, αυθαίρετη κατεδάφιση, νέες μη έναρμονιζόμενες κατασκευές και υπερβολική κυκλοφορία.

δ. Η διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, πρέπει να θεωρηται όχι ένα πρόβλημα περιθωριακό αλλά ένας μείζων αντικειμενικός σκοπός της άστικής σχεδιοποίησης και της χωροταξίας.

ε. Οι τοπικές αρχές, στις οποίες ανήκουν, ή πλειοψηφία των σπουδαιών αποφάσεων που αφορούν τη χωροταξία, είναι ιδιαίτερα υπεύθυνες για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και πρέπει να αλληλοβοηθούνται, με ανταλλαγές ιδεών και πληροφοριών.

στ. Η άποκατάσταση των παλαιών συνοικιών πρέπει να γίνεται κατανοητή και να πραγματοποιείται, όσο είναι δυνατό, χωρίς σοβαρή τροποποίηση της κοινωνικής σύνθεσης των διαμενόντων κατοίκων και με τέτοιο τρόπο, ώστε όλα τα στρώματα της κοινωνίας να ωφελούνται από μιά επιχείρηση που χρηματοδοτείται από δημόσια κεφάλαια.

ζ. Τα αναγκαία νομοθετικά και διοικητικά μέτρα πρέπει να ένεσχυθούν και να γίνουν πιο δραστικά σ' όλες τις χώρες.

η. Για να αντιμετωπιστούν τα έξοδα της έπισκευής, της διεύθησης και της διατήρησης των κτιρίων και τοποθεσιών αρχιτεκτονικού ή ιστορικού ενδιαφέροντος, πρέπει να τεθη στη διάθεση των τοπικών αρχών και των ατομικών ιδιοκτητών μιά κατάλληλη οικονομική βοήθεια: έξ άλλου γι' αυτούς τους τελευταίους θα έπρεπε να προβλεφτούν άνακουφίσεις φορολογικές.

θ. Η αρχιτεκτονική κληρονομιά δεν θα έπιζήση, παρά εάν έκτιμηθη από το κοινό και ιδίως από τις νέες γενιές. Πρέπει λοιπόν τα μορφωτικά προγράμματα, σε όλα τα επίπεδα, να ασχοληθούν περισσότερο μ' αυτή την δλη.

ι. Υπάρχει θέμα να ένθαρρυνθούν οι ιδιωτικές οργανώσεις διεθνείς, έθνικές και τοπικές - που συνεισφέρουν στο να διεγειρούν το ενδιαφέρον του κοινού.

ια. Έπειδή η σημερινή αρχιτεκτονική είναι η αυριανή κληρονομιά, πρέπει να γίνεται πάν, για να εξασφαλισθη μιά σύγχρονη αρχιτεκτονική ύψηλης ποιότητας.

Έφ' όσον η Έπιτροπή των Υπουργών αναγνώρισε στον Ευρωπαϊκό Χάρτη αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, ότι ανήκει στο Συμβούλιο της Εύρώπης να εξασφαλιση τη συνοχή της πολιτικής των Κρατών μελών του και να προωθηθη την αλληλεγγύη τους, είναι σημαντικό να εγκαθιδρυθούν περιοδικές σχέσεις, για την κατάσταση προώθησης των εργασιών αρχιτεκτονικής διατήρησης στις ευρωπαϊκές χώρες, με μιά μορφή ή όποια να έπιτρέπη την ανταλλαγή των έμπειριών.

Τό Συνέδριο κάνει έκκληση στις κυβερνήσεις, κοινοβούλια, πνευματικά και πολιτιστικά ίδρύματα, επαγγελματικά ίνστιτούτα, έμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, ιδιωτικές ενώσεις και σε κάθε πολίτη, να προσφέρουν δλόπλευρη υποστήριξη στους σκοπούς αυτής της Διακήρυξης και να κάνουν το πάν για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή της.

Μόνο έτσι θα διατηρηθη η άναντικατάστατη αρχιτεκτονική κληρονομιά της Εύρώπης, για τον έμπλουτισμό της ζωής όλων των λαών της, για τό παρόν και τό μέλλον.

Μετά τις συζητήσεις του, τό Συνέδριο υποβάλλει τα ακόλουθα συμπεράσματα και συστάσεις:

Η κοινωνία μας, σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα άπαρνηθη την αρχιτεκτονική της κληρονομιά και τα τοπία που σχηματίζουν τό παραδοσιακό πλαίσιο της ζωής, εάν δεν τεθη έπείγοντως σε εφαρμογή, μιά νέα, ολοκληρωμένη πολιτική προστασίας και διατήρησης αυτής της κληρονομιάς. Αυτό που ενδιαφέρει να προστατεύσουμε σήμερα είναι οι ιστορικές πόλεις, οι παλιές άστικές συνοικίες και τα παραδοσιακά χωριά συμπεριλαμβανομένων των ιστορικών πάρκων και κήπων. Η προστασία αυτών των αρχιτεκτονικών συνόλων δε μπορεί να νηθη παρά μέσα σε μιά καθολική προοπτική, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα κτίρια που έχουν αξία πολιτισμού, από τα πιο μεγαλοπρεπή ως τα πιο ταπεινά, χωρίς να ξεχνάμε αυτά της σύγχρονης εποχής, καθώς και τό πλαίσιο μέσα στο όποιο έγγράφονται. Αυτή η καθολική προστασία, θα συμπληρωθη την έπί μέρους προστασία των μεμονωμένων μνημείων και τοπιών.

Ἡ σημασία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς καὶ ἡ νομιμότητα τῆς διατήρησής της κατανοοῦνται σήμερα καλύτερα. Ξέρουμε ὅτι ἡ διατήρηση καὶ ἡ ἱστορικὴ συνέχεια στὸ περιβάλλον εἶναι σπουδαία γιὰ τὴ διατήρηση ἢ τὴ δημιουργία ἐνὸς πλαισίου ζωῆς ποὺ νὰ ἐπιτρέπη στὸν ἄνθρωπο νὰ βρῆ τὴν ταυτότητά του καὶ νὰ δοκιμάσῃ ἕνα αἰσθημα ἀσφάλειας, ἀπέναντι στὶς βίαιες ἀλλαγές τῆς κοινωνίας: Μία νέα πολεοδομία, ψάχνει νὰ ξαναβρῆ τοὺς κλειστοὺς χώρους, τὴν ἀνθρώπινη κλίμακα, τὴν ἀλληλοδιείσδυση τῶν λειτουργιῶν καὶ τὴν κοινωνικοπολιτιστικὴ ποικιλία ποὺ χαρακτηρίζουν τοὺς παλιούς ἀστικούς σχηματισμούς. Ἀλλὰ ἀνακαλύπτουμε ἐπίσης ὅτι ἡ διατήρηση τῶν κτιρίων ποὺ ὑπάρχουν συνεισφέρει στὴν οἰκονομία τῶν πόρων καὶ στὴν πάλι ἐνάντια στὴν κατασπατάληση, μιὰ ἀπὸ τὶς μεγάλες φροντίδες τῆς σύγχρονης κοινωνίας. Ἀποδείχτηκε ὅτι τὰ παλιὰ κτίρια, μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν καινούργιες χρήσεις ποὺ νὰ ἀνταποκρίνονται στὶς ἀνάγκες τῆς σύγχρονης ζωῆς. Σ' αὐτὸ προστίθεται ὅτι ἡ διατήρηση εἶχει ἀνάγκη ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ χειροτέχνες πολὺ εἰδικευμένους, τῶν ὁποίων τὸ ταλέντο καὶ ἡ δεξιότητά τους πρέπει νὰ διατηροῦνται καὶ νὰ μεταβιβάζονται. Τέλος, ἡ ἀποκατάσταση τοῦ δυναμικοῦ οἰκίων ποὺ ὑπάρχει, συντελεῖ στὸ νὰ ἐλαττωθοῦν οἱ σφετερισμοὶ τῶν ἀγροτικῶν γαιῶν καὶ ἐπιτρέπει νὰ ἀποφευχτοῦν ἢ νὰ ἐλαττωθοῦν αἰσθητὰ οἱ μετατοπίσεις τοῦ πληθυσμοῦ, πράγμα ποὺ ἀποτελεῖ ἕνα ὄφελος κοινωνικό, πολὺ σπουδαῖο, τῆς πολιτικῆς τῆς διατήρησής.

Ἄν καὶ γιὰ ὄλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐμφαίνεται σήμερα μὲ μιὰ νέα δύναμη ἡ νομιμότητα τῆς διατήρησής τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ τὴ θεμελιώσουμε σταθερὰ καὶ ὀριστικά. Πρέπει, νὰ λάβουν χώρα ἔρευνες θεμελιακοῦ χαρακτήρα καὶ νὰ ἐγγραφῆ τὸ θέμα σ' ἕνα τὰ μορφωτικὰ προγράμματα καὶ τὰ προγράμματα πολιτιστικῆς ἀνάπτυξης.

Ἡ διατήρηση τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς: ἕνας ἀπὸ τοὺς μείζονες ἀντικειμενικοὺς στόχους τῆς ἀστικῆς σχεδιοποίησης καὶ τῆς χωροταξίας.

Ἡ ἀστικὴ σχεδιοποίηση καὶ ἡ χωροταξία, ὀφείλουν νὰ ἐνσωματώσουν τὶς ἀπαιτήσεις διατήρησής τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς καὶ νὰ μὴ τὴν μεταχειρίζονται πιά, μὲ τρόπο ἀποσπασματικό ἢ σὰν ἕνα δευτερεύον στοιχεῖο, ὅπως ἦταν συχνὰ ἡ περίπτωση, σ' ἕνα πρόσφατο παρελθόν. Ἐχεῖ γίνῃ ἀπὸ τώρα ἀπαραίτητος ἕνας συνεχῆς διάλογος ἀνάμεσα στοὺς διατηρητὲς καὶ τοὺς χωροτάκτες (προγραμματιστές).

Οἱ πολεοδόμοι πρέπει νὰ ἀναγνωρίσουν ὅτι ἐπειδὴ τὰ ἐδάφη δὲν εἶναι ἰσοδύναμα, πρέπει νὰ τὰ ἀντιμετωπίζουμε σύμφωνα μὲ τὶς ἰδιομορφίες, ποὺ εἶναι χαρακτηριστικὲς τους. Ἡ λήψη ὑπόψη τῶν αἰσθητικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀξιών τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς, πρέπει νὰ ὀδηγήσῃ στὸ νὰ θεθοῦν γιὰ τὰ παλιὰ συγκροτήματα ἰδιαίτεροι ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ καὶ κανόνες χωροταξίας. Δὲν πρέπει νὰ ἀρκοῦμαστε νὰ παραθέτομε, χωρὶς νὰ τοὺς συντονίζουμε, τοὺς συνήθεις κανόνες σχεδιοποίησης καὶ τοὺς εἰδικούς κανόνες προστασίας τῶν ἱστορικῶν κτιρίων.

Γιὰ νὰ γίνῃ δυνατὴ αὐτὴ ἡ ἐνσωμάτωση πρέπει νὰ συντάξουμε τὴν ἀπογραφή τῶν κτιρίων, τῶν ἀρχιτεκτονικῶν συνόλων καὶ τῶν τοπιῶν, περιλαμβάνοντας καὶ τὴν ὀριοθέτηση τῶν περιφερειακῶν ζωνῶν προστασίας. Θὰ ἦταν εὐκαταῖο, αὐτὲς οἱ ἀπογραφές νὰ μοιραστοῦν ἐδρῶς ἰδίως στὶς ἐξουσίες περιοχῆς καὶ στὶς τοπικὲς καθὼς καὶ στοὺς ὑπευθύνους χωροταξίας καὶ πολεοδομίας γιὰ νὰ ἐπισύρουμε τὴν προσοχή τους πᾶνω στὰ κτίρια καὶ στὶς ζώνες ποὺ πρέπει προστατευτοῦν. Μιὰ τέτοια ἀπογραφή, σὰ βασικὸ ποιοτικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴ διαχείριση τῶν ἐδαφῶν, θὰ προσφέρῃ μιὰ πραγματικὴ βάση γιὰ τὴ διατήρησή.

Ἡ πολιτικὴ τοπικῆς χωροταξίας πρέπει νὰ συμπεριλάβῃ τὶς ἀπαιτήσεις διατήρησής τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς καὶ νὰ συμβάλῃ σ' αὐτήν. Μπορεῖ ἰδιαίτερα νὰ παρακινήσῃ τὶς καινούργιες δραστηριότητες νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ ζώνες ποὺ βρίσκονται σὲ οικονομικὸ μαρασμό γιὰ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν ἐρήμωσή της καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ ἐμποδίσῃ τὴ βλάβη τῶν παλιῶν κτιρίων. Ἐξ ἄλλου, οἱ ἀποφάσεις ποὺ παίρνονται γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν περιφερειῶν τῶν οἰκισμῶν, πρέπει νὰ προσανατολιζοῦνται μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ ἀπαλύνονται οἱ πιέσεις ποὺ ἀσκοῦνται στὶς παλιές

συνοικίες. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψη, οἱ πολιτικὲς ποὺ ἀφοροῦν τὶς μεταφορές, τὶς χρήσεις καὶ μιὰ καλύτερη ἀνακατανομή τῶν πόλων ἀστικῆς δραστηριότητας, μποροῦν νὰ ἔχουν σοβαρὰς ἐπιπτώσεις στὴ διατήρησή τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς.

Ἡ πλήρης ἀνάπτυξη μιᾶς συνεχοῦς πολιτικῆς γιὰ τὴ διατήρησή, ἀπαιτεῖ μιὰ εὐρεία ἀποκέντρωση καὶ τὴ λήψη ὑπόψη τῶν τοπικῶν πολιτιστικῶν στοιχείων. Αὐτὸ προϋποθέτει ὅτι ὑπάρχουν ὑπεύθυνοι διατήρησής σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα (κεντρικά, περιοχῆς, τοπικά) ὅπου λαμβάνονται ἀποφάσεις σχετικὲς μὲ τὴ χωροταξία. Ἀλλὰ, ἡ διατήρησή τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς, δὲν πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἡ ὑπόθεση τῶν εἰδικῶν. Ἡ ὑποστήριξη τῆς κοινῆς γνώμης εἶναι οὐσιαστικὴ. Πρέπει ὁ πληθυσμὸς, στὴ βάση μιᾶς ἀντικειμενικῆς καὶ ὀλοκληρωμένης πληροφόρησής, νὰ συμμετέχῃ πραγματικά, ἀπὸ τὴ διοργάνωση τῶν ἀπογραφῶν ὡς τὴν προετοιμασία τῶν ἀποφάσεων.

Τέλος, ἡ διατήρησή τῆς κληρονομιάς, ἐγγράφεται σὲ μιὰ καινούργια γενικὴ προοπτικὴ, προσεκτικὴ σὲ νέα κριτήρια ποιότητας καὶ μέτρου καὶ ἡ ὁποία νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ἀντιστραφοῦν στὸ ἐξῆς ἐπιλογές καὶ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ ποὺ προσδιορίζονται πολὺ συχνὰ ἀπὸ βραχυπρόθεσμα κριτήρια, μιὰ ἄποψη στενῆς τῆς τεχνικῆς καὶ στὸ τέλος μιὰ ἀντίληψη ξεπερασμένη.

Ἡ ὀλοκληρωμένη διατήρησή ὑποχρεώνει τὴν ὑπευθυνότητα τῶν τοπικῶν ἀρχῶν καὶ καλεῖ τὴ συμμετοχὴ τῶν πολιτῶν.

Οἱ τοπικὲς ἀρχές πρέπει νὰ ἔχουν συγκεκριμένες καὶ ἐκτεταμένες ἀρμοδιότητες, σχετικὰ μὲ τὴν προστασία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς. Ἐφαρμόζοντας τὶς ἀρχές μιᾶς ὀλοκληρωμένης διατήρησής, πρέπει νὰ λαμβάνουν ὑπόψη τὴ συνέχεια τῶν κοινωνικῶν καὶ φυσικῶν πραγματικότητων ποὺ ὑπάρχουν στὶς ἀστικὲς καὶ ἀγροτικὲς κοινότητες. Τὸ μέλλον δὲν μπορεῖ οὔτε πρέπει νὰ κατασκευαστῆ σὲ βάρος τοῦ παρελθόντος.

Γιὰ νὰ τεθῆ σὲ ἐφαρμογὴ μιὰ τέτοια πολιτικὴ, ποὺ νὰ σέβεται μὲ ἐξυπνάδα, εὐαισθησία καὶ οἰκονομία τὸ περιβάλλον ποὺ κατασκευάστηκε ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, πρέπει οἱ τοπικὲς ἀρχές:

- νὰ στηρίζονται σὲ μιὰ ἀνάλυση τῆς ὕψης τῶν ἀστικῶν καὶ ἀγροτικῶν συγκροτημάτων, ἰδίως τῆς δομῆς τους, τῶν σύνθετων λειτουργιῶν τους καθὼς καὶ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν καὶ ὀγκομετρικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν κτισμένων καὶ ἀνοικτῶν ἐκτάσεών τους.

- νὰ δίνουν στὰ κτίρια λειτουργίες, οἱ ὁποῖες ἐνῶ ἀντιστοιχοῦν στὶς παρούσες συνθήκες ζωῆς, νὰ σέβονται τὸ χαρακτῆρα της καὶ νὰ ἐξασφαλίζουν τὴν ἐπιβίωσή της.

- νὰ εἶναι προσεκτικὲς στὸ γεγονός, ὅτι οἱ προοπτικὲς μελέτες, μελέτες πᾶνω στὴν ἐξέλιξη τῶν δημόσιων ὑπηρεσιῶν (μορφωτικῶν, διοικητικῶν, ἱατρικῶν) ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ γιγαντισμὸς εἶναι δυσμενῆς στὴν ποιότητά τους καὶ στὴν ἀποτελεσματικότητά τους.

- νὰ ἀφιερῶσουν ἕνα κατάλληλο μέρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τους σ' αὐτὴ τὴν πολιτικὴ. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο, θὰ ὀφείλουν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὶς κυβερνήσεις τὴ δημιουργία εἰδικῶν πόρων. Οἱ παροχές καὶ τὰ δάνεια ποὺ δίδονται ἀπὸ τὶς τοπικὲς ἀρχές στοὺς ἰδιώτες καὶ σὲ διάφορες ὀμάδες θὰ ἔπρεπε νὰ τονώσουν τὴν ἠθικὴ καὶ οικονομικὴ ὑποχρέωση αὐτῶν.

- νὰ ὑποδείξουν ὑπεύθυνους ἐκπροσώπους γιὰ ὅλες τὶς ὑποθέσεις ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἀρχιτεκτονικὴ κληρονομία καὶ τὰ τοπία.

- νὰ ἱδρῦσουν ὀργανισμοὺς δημόσιας ὀφελείας δημιουργώντας ἕναν ἄμεσο δεσμό ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ποὺ δυνατόν νὰ χρησιμοποίησουν τὰ κτίρια καὶ τοὺς ἰδιοκτῆτες τους.

- νὰ διευκολύνουν τὸ σχηματισμὸ καὶ τὴ δραστήρια λειτουργία ἐθελουσιῶν ἐνώσεων ἐπισκευῆς καὶ ἀποκαταστάσεως

Οἱ τοπικὲς ἀρχές πρέπει νὰ τελειοποιήσουν τὶς τεχνικὲς τους διερενησεῶς ἀπόψεων, γιὰ νὰ γνωρίσουν τὴ γνώμη τῶν διαφόρων ἐνδιαφερόμενων ὀμάδων γιὰ τὰ σχέδια διατήρησής καὶ τὴ λάβουν ὑπόψη ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς ἐκπόνησής τῶν μελετῶν τους. Μέσα στὸ πλαίσιο τῆς πολιτικῆς τῆς πληροφόρησής τοῦ κοινού, πρέπει νὰ παίρνοντας τὶς ἀποφάσεις τους μπροστὰ καὶ σὲ γνώση ὀλων, χρησιμοποιώντας μιὰ γλώσσα καθαρὴ καὶ προσιτὴ σὲ ὄλους,

γιά να μπορέσει ο πληθυσμός να γνωρίσει, να συζητήσει, να εκτιμήσει τα κίνητρα των αποφάσεων. Θα έπρεπε να προβλεφτούν τότε συνάντησης για τη δημόσια ενημέρωση.

Μ' αυτή την έννοια, θα έπρεπε να γίνει τρέχουσα πρακτική ή προσφυγή στις δημόσιες συγκεντρώσεις, στις εκθέσεις, στις σφυγμομετρήσεις γνωμών, στα μέσα ενημέρωσης και σε όλα τα άλλα κατάλληλα μέσα.

Η μόρφωση των νέων, στον τομέα του περιβάλλοντος και η συμμετοχή τους σε όλες τις προσπάθειες διαφύλαξης, είναι ένας από τους μεγαλύτερους στόχους της κοινοτικής δράσης.

Οι συμπληρωματικές ή εναλλακτικές προτάσεις που παρουσιάστηκαν από ομάδες ή ιδιώτες θα έπρεπε να θεωρηθούν σ' αμείωτο μετρίως συνεισφορά στη σχεδιοποίηση.

Τέλος, οι τοπικές αρχές έχουν κάθε συμφέρον να ανταλλάξουν τις άμοιβαίες τους εμπειρίες. Κατά συνέπεια, θα έπρεπε να δημιουργήσουν μία σταθερή ανταλλαγή πληροφοριών και ιδεών, δια μέσου όλων των δυνατών δρόμων.

Η λήψη υπόψη των κοινωνικών συντελεστών, αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία κάθε πολιτικής για την ολοκληρωμένη διατήρηση

Μία πολιτική για τη διατήρηση επιβάλλει επίσης την ενσωμάτωση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στην κοινωνική ζωή.

Η προσπάθεια διατήρησης πρέπει να εκτιμάται, όχι μόνο από την πολιτιστική αξία των κτιρίων αλλά επίσης από την αξία χρήσεώς τους. Τα κοινωνικά προβλήματα της ολοκληρωμένης διατήρησης δεν μπορούν να επιλυθούν, παρά από μία σύνθετη αναφορά σ' αυτές τις δύο κλίμακες αξίας.

Η αποκατάσταση ενός συγκροτήματος, που αποτελεί μέρος της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, δεν είναι μία επιχείρηση αναγκαστικά πιο δαπανηρή από μία νέα κατασκευή σε ύποδομη που υπάρχει και μάλιστα από την κατασκευή ενός συγκροτήματος, σε περιοχή μη διαμορφωμένη οικιστικά.

Πρέπει, λοιπόν, να μη ξεχνάμε το κοινωνικό κόστος, όταν συγκρίνουμε τις συγκριτικές δαπάνες από αυτές τις τρεις μεθόδους ενέργειας, των οποίων οι κοινωνικές συνέπειες είναι διαφορετικές. Ένδιαφέρονται γι' αυτό όχι μόνο οι ιδιοκτήτες και οι ένοικιαστές, αλλά επίσης χειροτέχνες, οι έμποροι και οι επιχειρηματίες που μένουν επί τόπου, οι οποίοι εξασφαλίζουν τη ζωή και τη διατήρηση της συνοικίας.

Για να αποφευχθεί να εφαρμοστούν οι νόμοι της αγοράς με όλη τους τη δύναμη στις επιδιορθωμένες συνοικίες, πράγμα που θα είχε σ' συνέπεια, τη συντριβή των κατοίκων που δεν είναι σε θέση να πληρώσουν ένοικια υπερτιμημένα, επιβάλλεται να επέμβουν οι δημόσιες αρχές, για να μετριάσουν τους οικονομικούς μηχανισμούς, όπως το κάνουν πάντα, όταν πρόκειται για κοινωνικές κατοικίες. Οι οικονομικές παρεμβάσεις, μπορούν να διακυμανθούν ανάμεσα στις άμοιβες για την επιδιόρθωση που δίνονται στους ιδιοκτήτες, τον καθορισμό ορίων για τα ένοικια και την παροχή αποζημιώσεων κατοικίας στους ένοικιαστές για να ελαττωθεί και ακόμα να κλείσει ή απόσταση, ανάμεσα στα παλιά και τα νέα ένοικια.

Τέλος για να επιτραπεί στον πληθυσμό να λάβει μέρος στην επεξεργασία των προγραμμάτων, πρέπει να του δώσουμε τα στοιχεία εκτίμησης της κατάστασης, αφ' ενός, εξηγώντας του, την ιστορική και αρχιτεκτονική αξία των διατηρητέων κτιρίων και αφ' ετέρου παρέχοντάς του όλες τις πληροφορίες για τις όριστικές και περιοδικές επανεγκαταστάσεις.

Αυτή η συμμετοχή είναι τόσο πιο σπουδαία, αφ' όσον δεν θα πρόκειται μόνον για την επιδιόρθωση μερικών προνομιούχων κτιρίων, αλλά για την αποκατάσταση ολόκληρων συνοικιών.

Αυτή η πρακτική ευαισθητοποίηση για τον πολιτισμό θα ήταν ένα σημαντικό κοινωνικό όφελος.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση απαιτεί μια προσαρμογή των νομοθετικών και διοικητικών μέτρων.

Μία βαθιά μεταρρύθμιση της νομοθεσίας, συνοδευόμενη από ένισχυση των διοικητικών μέσων, αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για αποτελεσματική δράση, επειδή το στοιχείο της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς διευρύνθηκε προοδευτικά από τα μεμονωμένο ιστορικό μνημείο στα αρχιτεκτονικά αστικά και αγροτικά συγκροτήματα καθώς και στις συνεισφορές των πιο κοντινών εποχών.

Αυτή η μεταρρύθμιση πρέπει να καθοδηγείται από την αναγκαιότητα να συντονίσουμε, αφ' ενός τη νομοθεσία τη σχετική με τη χωροταξία και αφ' ετέρου τη νομοθεσία τη σχετική με την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Αυτή η τελευταία πρέπει να δώσει καινούργιο όρισμό της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και των αντίκειμενικών σκοπών της ολοκληρωμένης διατήρησης.

Έξ' άλλου, πρέπει να προβλέπη ιδίως, ειδικές διαδικασίες σε ότι αφορά:

— στην υπόδειξη και στην οριοθέτηση των αρχιτεκτονικών συγκροτημάτων.

— στην οριοθέτηση των περιφερειακών ζωνών προστασίας και στις δουλειές, δημόσιας ωφέλειας που προβλέπονται εκεί.

— στην εκπόνηση προγραμμάτων, ολοκληρωμένης διατήρησης και στην ενσωμάτωση των σκοπών αυτών των προγραμμάτων στα σχέδια χωροταξίας.

— στην έγκριση των μελετών και στην άδεια εκτέλεσης των εργασιών.

Έξ' άλλου, ο νομοθέτης θα έπρεπε να πάρη τα αναγκαία μέτρα ώστε:

— να ξαναδιανείμη με τρόπο ισόρροπο τις πιστώσεις του προϋπολογισμού που κρατούνται για την αστική χωροταξία και προορίζονται αντίστοιχα για την αποκατάσταση και την κατασκευή.

— να παραχωρήσει στους πολίτες που αποφασίζουν να επιδιορθώσουν ένα παλιό κτίριο οικονομικά πλεονεκτήματα τουλάχιστον αντίστοιχα, προς αυτά που θα απελάμβαναν για μία νέα κατασκευή.

— να ξαναδη, σε συνάρτηση με τη νέα πολιτική για την ολοκληρωμένη διατήρηση, το καθεστώς οικονομικών βοηθημάτων από το Κράτος και άλλες δημόσιες αρχές.

Στο μέτρο του δυνατού, θα ήταν αναγκαίο να γίνει ευέλικτη ή εφαρμογή κανονισμών και διατάξεων σχετικών με την κατασκευή, σε τρόπο ώστε να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις της ολοκληρωμένης διατήρησης.

Με την προοπτική να αυξηθεί η επιχειρησιακή ικανότητα των δημόσιων αρχών, επιβάλλεται να ξαναδοούμε τη δομή της διοίκησης, σε τρόπο ώστε υπηρεσίες υπεύθυνες για την αρχιτεκτονική κληρονομιά να οργανωθούν στα κατάλληλα επίπεδα και να προικιστούν με ειδικευμένο και αρκετό προσωπικό καθώς και με τα απαραίτητα επιστημονικά, τεχνικά και οικονομικά μέσα.

Αυτές οι υπηρεσίες θα έπρεπε να βοηθούν τις τοπικές εξουσίες, να συνεργάζονται με τη χωροταξία και να διατηρούν συνεχείς σχέσεις με τους δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση απαιτεί κατάλληλα οικονομικά μέσα.

Είναι δύσκολο να προσδιορίσουμε μία οικονομική πολιτική εφαρμοστέα σ' όλες τις χώρες και να υπολογίσουμε τις συνέπειες των διαφόρων μέτρων που επεμβαίνουν στις διαδικασίες της σχεδιοποίησης, εξ αιτίας των άμοιβαίων τους αλληλεπιδράσεων.

Αυτή η διαδικασία, εξ' άλλου, υπόκειται σε εξωτερικούς συντελεστές που προκύπτουν από την παρούσα δομή της κοινωνίας.

Ανήκει επομένως σε κάθε κράτος, να δημιουργήσει τις ιδιαίτερες του μεθόδους και όργανα χρηματοδότησης.

Εν τούτοις, μπορούμε να ισχυριστούμε με βεβαιότητα ότι δεν υπάρχει καμιά χώρα στην Ευρώπη, όπου τα οικονομικά μέσα που παρέχονται για τη διατήρηση να είναι άρκετά.

Φαίνεται εξ άλλου, ότι καμιά Ευρωπαϊκή χώρα δεν έχει ακόμα δημιουργήσει διοικητικό μηχανισμό, απόλυτα ικανό να ανταποκριθεί στις οικονομικές απαιτήσεις μιάς πολιτικής για την ολοκληρωμένη διατήρηση.

Για να φτάσουμε να λύσουμε τα οικονομικά προβλήματα της ολοκληρωμένης διατήρησης, πρέπει και είναι αυτό ένας καθοριστικός συντελεστής - να εκπονηθεί μιά νομοθεσία, που θα υποβάλει τις καινούργιες κατασκευές, σε όρισμένους περιορισμούς, σε ότι αφορά στους δγκους τους (ψφος, συντελεστής χρήσης των εδαφών) και θα ευνοή μιά ένσωμάτωση αρμονική.

Οι κανονισμοί σχεδιοποίησης θα έπρεπε να αποθαρρύνουν τη συμπύκνωση και να προωθούν μάλλον την αποκατάσταση παρά μιά ανανέωση δστερα από γκρέμισμα.

Πρέπει να σκεφτούμε μεθόδους που θα επιτρέπουν να υπολογίσουμε τα επί πλέον έξοδα που επιβάλλονται από τις υποχρεώσεις των προγραμμάτων διατήρησης.

Στό μέτρο του δυνατού, θα έπρεπε να διαθέτουμε οικονομικά μέσα άρκετά, για να βοηθήσουμε τους ιδιοκτήτες που πρέπει να πραγματοποιήσουν εργασίες επιδιόρθωσης, να φέρουν τα πρόσθετα βάρη που θα τους έχουν επιβληθεί και μόνον αυτά.

Εάν γίνη δεκτό ένα τέτοιο κριτήριο για το επί πλέον κόστος, θα πρέπει φυσικά να προσέχουμε, για να μη βρεθί εξουδετερωμένο, αυτό το πλεονέκτημα, από το φόρο.

Ενδιαφέρει να εφαρμόσουμε αυτή την ίδια αρχή, προς όφελος της αποκατάστασης συγκροτημάτων, στερημένων από ιστορικό ή αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον, πράγμα που θα επέτρεπε να αποκαταστήσουμε την κοινωνική ισορροπία.

Τα οικονομικά και φορολογικά πλεονεκτήματα που παρέχονται τώρα στις καινούργιες κατασκευές, θα έπρεπε να παρέχονται στις ίδιες αναλογίες, για τη συντήρηση και τη διατήρηση των παλιών κτιρίων, αφαιρουμένου του επί πλέον κόστους που πιθανόν καταβάλλεται.

Οι δημόσιες αρχές θα έπρεπε να δημιουργήσουν ή να ενθαρρύνουν τη διάθεση κυκλοφοριακών κεφαλαίων, παρέχοντας τα αναγκαία χρηματικά μέσα στις τοπικές κοινότητες και ενώσεις, χωρίς κερδοσκοπικό σκοπό. Αυτό, αξίζει, έντελως ιδιαίτερα, για τις ζώνες, όπου η χρηματοδότηση τέτοιου προγράμματος, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα, θα μπορούσε να εξασφαλιστή κατά τρόπο αυτόνομο, εξ αιτίας της υπεραξίας που προέρχεται από την ισχυρή ζήτηση που κατευθύνεται στις ιδιοκτησίες που έχουν ένα κάποιο προτέρημα.

Είναι κεφαλαϊώδες εν τούτοις, να ενθαρρύνουμε όλες τις ιδιωτικές πηγές χρηματοδότησης, ιδίως βιομηχανικής προέλευσης. Πολυάριθμες ιδιωτικές πρωτοβουλίες, απέδειξαν πραγματικά, το θετικό ρόλο που μπορούν να παίξουν σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Η ολοκληρωμένη διατήρηση απαιτεί μιά προαγωγή των μεθόδων, των τεχνικών και των επαγγελματικών αρμοδιοτήτων των συνδεδεμένων με την επιδιόρθωση και την αποκατάσταση

Θα έπρεπε να αξιοποιηθούν καλύτερα οι μέθοδοι και οι τεχνικές επιδιόρθωσης και αποκατάστασης κτιρίων και ιστορικών συγκροτημάτων και να διευρυνθί ή κλίμακά τους.

Οι ειδικές τεχνικές που εφαρμόζονται, με την ευκαιρία επιδιόρθωσης σπουδαίων ιστορικών συγκροτημάτων, θα έπρεπε στο εξής να χρησιμοποιούνται για την πλατιά κλίμακα των κτιρίων και των συγκροτημάτων που παρουσιάζουν ένα μικρότερο καλλιτεχνικό ενδιαφέρον.

Πρέπει να προσέχουμε για να παραμένουν διαθέσιμα, τα υλικά παραδοσιακής κατασκευής και για να συνεχίζουν να εφαρμόζονται οι παραδοσιακές τέχνες και τεχνικές.

Η συνεχής συντήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς θα επιτρέψει, μακροπρόθεσμα, να αποφύγουμε δαπανηρές εργασίες αποκατάστασης.

Κάθε πρόγραμμα αποκατάστασης θα έπρεπε να μελετηθί σε βάθος, πριν από την εκτέλεσή του και πρέπει συγχρόνως να συγκεντρώσουμε μιά πλήρη τεκμηρίωση για τα υλικά και τις τεχνικές και να προχωρήσουμε σε μιά ανάλυση τιμών. Αυτή η τεκμηρίωση θα έπρεπε να συγκεντρωθί στα κατάλληλα κέντρα.

Τα νέα υλικά και τεχνικές δεν θα έπρεπε να εφαρμόζονται παρά έπειτα από τη λήψη της σύμφωνης γνώμης ουδέτερων επιστημονικών ιδρυμάτων.

Θα έπρεπε να αναλάβουμε έρευνες για τη δημιουργία ενός καταλόγου μεθόδων και τεχνικών που χρησιμοποιούνται και γι' αυτό το σκοπό να δημιουργήσουμε επιστημονικά ιδρύματα, που θα έπρεπε να συνεργάζονται στενά μεταξύ τους. Αυτός ο κατάλογος θα έπρεπε να κοινοποιηθί σ' όλους τους ενδιαφερομένους, πράγμα που θα ευνοούσε τη μεταρρύθμιση των πρακτικών μεθόδων επιδιόρθωσης και αποκατάστασης.

Είναι απόλυτα αναγκαίο να διαθέτουμε καλύτερα προγράμματα μόρφωσης ειδικευμένου προσωπικού. Αυτά τα προγράμματα θα έπρεπε να είναι ευέλικτα, πολλών κατευθύνσεων και να περιλαμβάνουν εκπαίδευση που θα επέτρεπε να αποκτηθί πρακτική πείρα επί τόπου.

Η διεθνής ανταλλαγή γνώσεων, εμπειριών και υποτρόφων είναι ένα σημαντικό στοιχείο για τη μόρφωση όλου του ενδιαφερόμενου προσωπικού.

Θα ήταν έτσι πιό εύκολο να διαθέτουμε πολεοδόμους, αρχιτέκτονες, τεχνικούς και τεχνίτες αναγκαίους για να προετοιμάσουν τα προγράμματα διατήρησης και να εξασφαλίσουν την προαγωγή χειροτεχνικών επαγγελμάτων που υπεισέρχονται στην εργασία επιδιόρθωσης και που απειλούνται να εξαφανιστούν.

Οι δυνατότητες εξειδίκευσης, οι δροι εργασίας, οι αμοιβές, ή ασφάλεια απασχόλησης και ή κοινωνική κατάσταση θα έπρεπε να είναι άρκετά έλκυστικές, για να προσκαλούν τους νέους να κατευθύνονται προς τα επαγγέλματα που έχουν μιά σχέση με την επιδιόρθωση και να μένουν σ' αυτόν τον τομέα δραστηριότητας.

Επί πλέον, οι υπεύθυνες αρχές για τα προγράμματα εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα, θα έπρεπε να προσπαθήσουν να κάνουν τη νεολαία να ενδιαφερθί για τα επαγγέλματα διατήρησης.